

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2016-01-18

Närvarande: F.d. justitierådet Lennart Hamberg samt justitieråden Anita Saldén Enérus och Agneta Bäcklund.

Synnerligen grova narkotikabrott

Enligt en lagrådsremiss den 10 december 2015 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i narkotikastrafflagen (1968:64),
2. lag om ändring i lagen (2000:1225) om straff för smuggling.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunnige Stefan Jansson.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

I lagrådsremissen föreslås att straffskalorna för narkotikabrott och narkotikasmuggling delas upp och att det införs två nya brott: synnerligen grovt narkotikabrott och synnerligen grov narkotikasmuggling. Straffet för grovt narkotikabrott och grov narkotikasmuggling ska vara fängelse i lägst två och högst sju år. För synnerligen grovt narkotika-

brott och synnerligen grov narkotikasmuggling döms till fängelse i lägst sex och högst tio år.

Högsta domstolen har genom avgöranden under åren 2011 – 2013 lagt om praxis för påföljdsbestämningen i narkotikamål. Omläggningen innebär att samtliga omständigheter i det enskilda fallet beaktas i narkotikamål på samma sätt som görs i brottmål i allmänhet. I lagrådsremissen uttalas att förändringen av praxis innebär en mer nyanserad syn på bedömningen av straffvärdet för narkotikabrott och narkotikasmugglingsbrott, vilket innebär att straffmätningen blir mindre mekanisk och mer kommer att likna den som sker vid andra typer av brott.

Den 30 maj 2013 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att överväga och föreslå de ändringar som behövs för att åstadkomma en modern straffrättslig reglering för narkotikabrott och narkotikasmugglingsbrott som tydligt ger uttryck för en sträng, fast och konsekvent syn på all illegal hantering av narkotika. Utredningen överlämnade i juni 2014 betänkandet Synnerligen grova narkotikabrott (SOU 2014:43). Utredningens förslag ligger till grund för regeringens förslag i remissen.

Högsta domstolens förändrade praxis innebar en genomgripande förändring av påföljdsbestämningen i narkotikamål. Domstolen meddelade ett stort antal avgöranden till ledning för rättstillämpningen.

Förslagen i remissen syftar inte till att generellt påverka straffnivåerna utan till att skärpa straffen för gärningar som avsett hantering av synnerligen stora mängder narkotika och att sort- och mängdfaktorn ska få genomslag även på de högre straffnivåerna. Frågan om hur stora mängder narkotika det ska handla om för att ett brott ska be-

dömas som synnerligen grovt endast på grund av mängden överlåts i remissen till domstolarnas praxisbildning.

Som skäl för förändringen hänvisas i remissen till att vissa uttalanden i Högsta domstolens domar uppfattats på visst sätt i litteraturen. I utredningen saknas emellertid ett tillräckligt statistiskt underlag avseende tiden efter Högsta domstolens förändrade praxis för att utvecklingen därefter mer i detalj ska kunna följas.

Det kan sättas i fråga om det är en lämplig ordning att så kort tid efter en genomgripande omläggning av praxis genomföra de föreslagna lagändringarna. Det gäller särskilt som det inte framstår som klart hur domstolens uttalanden faktiskt har tillämpats i tingsrätter och hovrätter i just de fall som avser mycket stora mängder narkotika.